

Hajnal Ward Judit

Könyvtártervezés közösen: esettanulmány a tengerentúlról

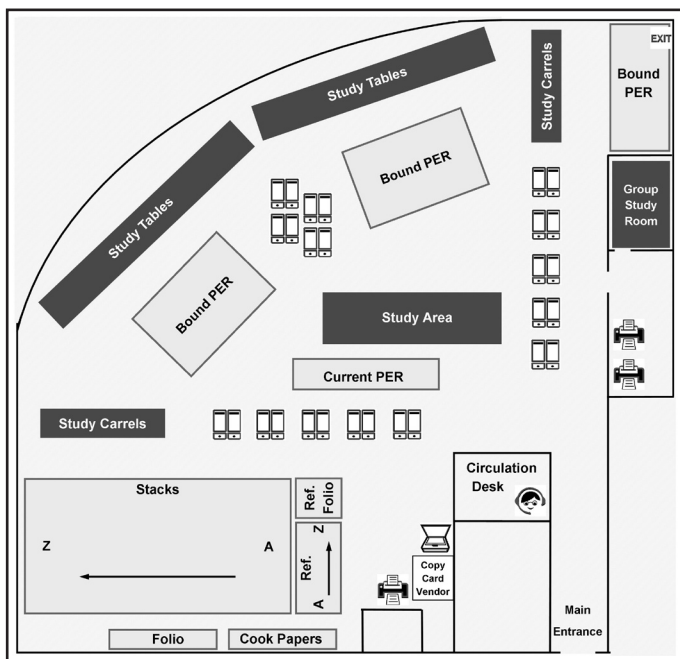
Figyelemre méltó együttműködésnek adott otthont 2018 tavaszán egy helyileg is alig ismert kiskönyvtár, a Stephen and Lucy Chang Természettudományi Könyvtár a New Jersey állambeli Rutgers Egyetemen. A Tájépítészeti Tanszék egyik kurzusa ezt a helyszínt választotta a félévi projekt célpontjaként *A tervezés társadalmi és kulturális aspektusai* tantárgy keretein belül. Negyvennégy alapképzésben részt vevő hallgató térképezte fel a könyvtárat, és előre megadott szempontok alapján gyűjtött adatokat a könyvtárról, annak használóiról és szolgáltatásairól a kurzus célkitűzéseinek megfelelően. Az egyetemisták így a gyakorlatban közvetlenül is kipróbálhatták és hasznosíthatták a kötelező olvasmányok és az órák megbeszélései során szerzett elméleti tudásukat. Az év végén beadandó dolgozatot egy jelentés képezte, amelyben képzeletbeli tájépítészeti és településfejlesztési szakértőként értékelték a meglévő állapotokat, majd a könyvtár használóinak jelenlegi igényei szerint javaslatokat tettek a könyvtár szolgáltatásainak tökéletesítésére.

A Chang könyvtár a Cook kampuszon New Brunswickban

Az 1766-ban alapított Rutgers, New Jersey Állami Egyetem az USA egyik vezető felsőoktatási és kutatási intézménye, az úgynevezett *Big Ten Academic Alliance* konzorcium része. A szóban forgó Tájépítészeti Tanszék a Környezettudományi és Biológiai Tudományok Kar részeként, New Brunswick városában, a festői Cook kampuszon található, New York városától délre és mindössze negyvenöt percre vonattal vagy autóval. A névadó természettudós George H. Cook geológiával, kémiával, mérnöki és agrártudományokkal foglalkozott a XIX. században, de leginkább New Jersey állam földrajzi felméréséről és annak térképéről ismeretes. Szintén nevéhez fűződik a mezőgazdaság tudományos megközelítése, és az ezt lehetővé tevő, úgynevezett *land-grant* státusz kivívása a Rutgers Egyetem számára 1864-ben. Ennek keretében az intézmény jelentős szövetségi-állami támogatásban részesült abból a célból, hogy agrártudományi kísérletek és oktatás céljából földterületet vásároljon.

Az egykori Agrártudományi Egyetem továbbfejlődve ma az egyesített Rutgers Egyetem tizenhét karának egyike, és *School of the Environmental and Biological Sciences – SEBS* (Környezettudományi és Biológiai Tudományok Kar) néven ismert. Tudományos-oktatási hagyományait és agrárkísérleti telepeit megőrizve, a *land-grant* státusszal járó küldetést szélesebb körre terjesztette ki, mint például a környezetvédelmi problémák, természeti források, gazdaság- és közösségfejlesztés, közegészségügy, táplálkozástudomány, halászat és egy sor más szakterület tanulmányozása. A közel 3500 beiratkozott diákot tanító és 445 oktatót foglalkoztató SEBS létszámát tekintve a Rutgers negyedik legnagyobb kara, fizikai méreteivel viszont a legnagyobb területet foglalja el az egyetemen.¹

A Stephen and Lucy Chang Természettudományi Könyvtár, röviden a Chang könyvtár a Cook kampusz középontjában található. A névadó Stephen Chang az egyetem neves professzora volt, aki élelmiszertechnológiai kutatásaival és szabadalmaival tett szert hírnévre és jelentős vagyoni. A Kínából származó tudós élete végéig az élelmiszertudomány egyik meghatározó alakja és a technológiák nemzetközi terjesztésének híve maradt. Emellett nagyszemű adományokkal segítette a felsőoktatást és az egyetemet, és feleségével együtt finanszírozta a Cook kampusz önálló természettudományi könyvtárának létrehozását.²

1. ábra
A Chang könyvtár eredeti alaprajza (Rutgers Egyetem)

Ma a Chang könyvtár a közel hetvenezer Rutgers-hallgató tanulását támogató, több mint húsz egységből álló Rutgers Egyetemi Könyvtár része, és a közelmúltban bezárt három másik természettudományi könyvtár hiányát is pótolja. Ezen a könyvtáron kívül csak a folyó túlsó partján, a Busch kampuszon található egy sokkal nagyobb Termé-

szet- és Orvostudományi Könyvtár. A Chang a Foran Hall épületén belül a kampusz közepén található, naponta átlagosan 500 látogatót fogad reggel fél 9 és este 10 között. Az egyetlen bejárat egy lejtős folyosón vezet az egyterű, egyik oldalán félholdra emlékeztető helyiségbe. Az ívelt falrész padlótól plafonig üvegből készült, előtte négyszemélyes asztalok sorakoznak. A könyvtár két szélén számítógépek és egyéni tanulásra alkalmas asztalok várják az olvasókat. Középen legyező alakban, nyolc sorban polcok állnak. Két beugró rész további polcokat tartalmaz. Az egyetlen csoportos tanulószoba előtt állnak a nyomtatók. A két kicsi iroda és egy nagyobb kiszolgáló helyiség a kölcsönző pult mögött helyezkedik el (1. ábra). A 20–22 részmunkaidős diákmunkást egy főállású személyzet irányítja. A helyszínen nincs szakkönyvtáros, a tájékoztatási és oktatási feladatokat a természettudományi könyvtárosok közösen végzik, ennek a kampuszért felelős könyvtárosa a jelen cikk szerzője.

A könyvtár bemutatása mellett a hosszas bevezető célja annak érzékeltetése, hogy az egyetemen az élményalapú és tapasztalati tanulásnak nagy módszertani hagyományai vannak. Az egyetem hitvallása szerint az előadások és kötelező olvasmányok során megismert elméleti tudást saját megfigyelésekkel és a tanultak kipróbálásával összekapcsolva a hallgatók mélyebb, életközeli ismeretekkel felruházva fognak a munkaerőpiac rendelkezésére állni. A Környezettudományi és Biológiai Tudományok Karon minden tanszék különös figyelemben részesíti és nagyban támogatja a tapasztalati tanulási módszerek alkalmazását. A gyakorlati munkához szokott egyetemisták pedig nem riadnak vissza attól, hogy a kezüket bepiszokolják, ha szabad egy szójátékot idézni a tájépitészettel kapcsolatban.

Közösségi tervezés

A közvetlen élményeken és tapasztalatokon alapuló módszer a tájépitészet és településtervezés területén korántsem idegen. A szakma képviselői manapság előszeretettel alkalmazzák az úgynevezett *participatory design*, vagyis a részvételi-közösségi tervezés módszerét, amely lehetővé teszi a lakosok számára a tervezési folyamatban való részvételt, helyi szinten, a közvetlenül legjobban érintettek bevonásával. A részvételi tervezés egyik leggyakoribb formája a célközönséggel történő konzultáció a projektről annak terv szakaszában, a hivatalos elfogadás előtt. Az előre tervezett folyamat lényege, hogy az adott közösség tagjai a korai szakasztól kezdve aktívan részt vesznek a tervezés egyes feladataiban és fázisaiban, mint például a jelen helyzet értékelése, a közvetlen és távoli célok kitűzése és a jövőkép meghatározása. A módszer az érintettek számára lehetővé teszi, hogy szükségleteiket és javaslatukat a tervezés korai fázisában a tervezők tudomására hozzák. A tervezők ezen részletek ismeretében és a célközönség ötleteit is meghallgatva könnyebben találhatnak minden résztvevő (lakosság, felhasználó, tervező és finanszírozó) számára elfogadható középutas, konszenzusos célokat és megoldásokat.³

A tanmenet szerint *A tervezés társadalmi és kulturális aspektusai* elnevezésű kurzus célja a hallgatók megismertetése az ember és környezete bonyolult kapcsolatrendszerével elméleti és gyakorlati síkon. A tantárgyat nemcsak tájépitész szakos hallgatók vehetik fel, hanem bármelyik alapképzésben részt vevő, beiratkozott diák. Az egyetemen az órák nyolcvan percesek, egy három kredites kurzus alapképzésben hetente kétszeri órát jelent. A házi feladat része a felkészülés az előadás előtti kötelező olvasmányokból hétről hétre. A szövegek többnyire online hozzáférhetőek valamelyik kurzusmenedzselő szoftver

vagy a könyvtár jóvoltából. Ezen a karon gyakori az is, hogy az oktató egy adott könyv példányát a Chang könyvtárban helyezi el, ami nem kölcsönözhető, hanem négyórás házon belüli használatot engedélyez. Így a diákok szinte rákényszerülnek arra, hogy megismerkedjenek a könyvtár használatával, még mielőtt az végképp elkerülhetetlen lenne a beadandó szemináriumi dolgozatok idején. Az órák változatos tartalma, előadói és különféle helyszínei, az órán kívüli feladatok és kihívások miatt ez a kurzus többféleképpen is rendhagyónak bizonyult, és nem kis rugalmasságot igényelt az oktatók, diákok és vendégek részéről.

A feladat: Chang Redesign

A megfelelő szakmai-elméleti felkészültséget biztosító olvasmányok, előadások és ezek órai megbeszélése mellett a diákok lényegében egész félévben egy fő feladatra összpontosítottak. A kiindulópont az volt, hogy a többi felsőoktatási és közkönyvtárhoz hasonlóan, a közösségben betöltött szerepét tekintve, a Chang könyvtár is új kihívásokkal néz szembe mint a kutatások, a tanulás és egyéb nyilvános tevékenységek helyszíne. A felsőoktatás jelentős változásokon megy keresztül, nemcsak abban a vonatkozásban, hogy újabb és újabb hozzáférési módok alakulnak ki mind a könyvekhez, mind pedig a tudományhoz általában, hanem a diákok tanulási módszereinek és egyéb preferenciáinak tekintetében is.

A hallgatók azt a feladatot kapták, hogy képzeletbeli szakértőkként gyűjtsenek adatokat a könyvtárról és környezetéről a megadott szempontok alapján, majd a meglévő forrásokra és lehetőségekre építve elemezzék a jelen helyzetet, két fontos kérdésre összpontosítva: mi a könyvtár szerepe ma, illetve milyen szerepet tölthet be a Chang könyvtár a kar és a Cook kampusz életében. Két-három diák dolgozott egy csapatban, és a végtermék egy könyvtárfejlesztési tervzet volt, az olvasott és az órákon megbeszélte módszereket is alkalmazva.

A Cook kampusz térképe és a könyvtár jelenlegi alaprajza első perctől kezdve a diákok rendelkezésére állt. A helyszín és környezet jobb megértése érdekében a feladat első része annak feltérképezése volt, hogy a könyvtár közvetlen környezetében milyen egyéb tevékenységek vonzzák a látogatókat a könyvtárba. A kampusz térképén a diákok a tantermeknek, kutatóhelyeknek és étteremnek helyet adó egyetemi épületek, kollégiumok, tornaterem és hasonlók mellett bejelölték a főbb közlekedési csomópontokat, buszmegállókat és parkolókat, illetve a körülöttük lévő legforgalmasabb gyalogutakat is.

A könyvtárról készült térkép legtöbb változatában a helyiséget három fő részre osztották: hagyományos tanulásra alkalmas helyek, technológia által segített tanulásra tervezett részek és könyvespolcok. Az első típusba sorolhatók a négy személyes asztalok a padlótól a plafonig terjedő üvegfal mentén, valamint a különféle puha ülőalkalmatosságok, mint a könnyen mozdítható fotelek. A félmagas elválasztóval rendelkező egyedi kutatóasztalok fele számítógéppel felszerelt, a többi saját laptop használatára alkalmas. Végezetül, a könyveknek és folyóiratoknak helyet adó közel ezer könyvespolc a könyvtárnak mintegy harmadát foglalja el.

A tanórán tanult elméleteket a gyakorlatra alkalmazva a diákok elkészítették a Chang könyvtár értelmező alaprajzát (*legibility map*). Az ábra öt szempont alapján elemzi a tervrajzot: (1) nyomvonal, ahol az emberek közlekednek; (2) szélék, vagyis a határok és törésvonalak; (3) régiók, ahol egy bizonyos tevékenységi forma a jellemző; (4) csomópontok, amelyek a tájékozódás szempontjából stratégiai fontossággal bírnak; (5) tájékozódási

pontok, amelyek a külső tájékozódást szolgálják, mint általában valamely könnyen azonosítható fizikai tárgy a térben. A délkeleti, félhold alakú üvegfal nemcsak a könyvtár legyező alakját, hanem a könyvtárat használók leggyakrabban választott útvonalát is meghatározza. A régiók nem különülnek el élesen egymástól, és lényegében az egyéni tanulás különböző változatait szolgálják. A szélek és törésvonalak hiánya a könyvtáron belül jól illusztrálja az egylégtérű helyiséget.

Adatgyűjtés a könyvtárban a könyvtárról

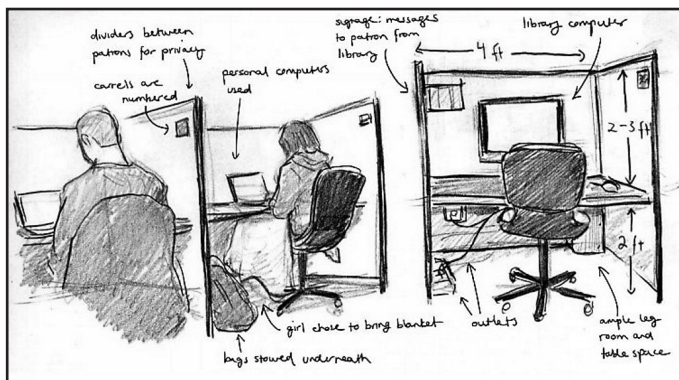
Nem véletlen, hogy a diákok a könyvtárat használat szerint ábrázolják. A tantervnek megfelelően a hallgatónak első kézből szerzett információk és saját tapasztalatok alapján kellett elemzéseiket elvégezniük. Meghívott előadóként két könyvtáros nyitotta az információgyűjtő események sorát a kurzus korai szakaszában. Egyik a könyvtárban és környékén elhelyezett feliratok, táblák és egyéb útmutatók fontosságára hívta fel a figyelmet, a másik, e cikk szerzője, korábbi könyvtárátalakítási tapasztalatairól számolt be saját felmérései és értékelései alapján. Az órai előadást nemcsak a szokásos tantermi kérdés-felelet periódus követte, hanem a negyvennégy hallgatót két csoportra osztva a két könyvtáros körbevezette őket a könyvtárban, ahol a helyszínen felmerülő további kérdéseikre válaszoltak.

Következő lépésként a negyvennégy diák a félév során három-három alkalommal látogatott el a könyvtárba megfigyelés és jegyzetelés céljából, a nap és a hét három különböző időszakában, délelőtt, délután, este, illetve hétköznap és hétvégén. Az adatgyűjtés olyan részletekre terjedt ki, mint a látogatás időpontja és időtartama, napszak, időjárás, kik voltak a könyvtárban, mit csináltak, mi volt náluk, mit használtak, stb. A tanmenetben előírtak szerint az egyetemisták kreatív módon ábrázolták megfigyeléseiket, táblázatokban, fényképekkel illusztrálva. Míg a háromszor negyvennégy megfigyelési alkalom önmagában is szignifikáns adatokat eredményezett és a könyvtár használatát kiválóan dokumentálja minden periódusban, az illusztrációk további következtetések levonására is alkalmasak.

A megfigyelések számos közös vonást tartalmaznak. Szinte minden egyes diák kiemelte, hogy ott tartózkodásuk során nem láttak egyetlen könyvtárlátogatót sem, aki könyvet vagy folyóiratot emelt volna le a polcokról. A könyvespolcok által elfoglalt területet egyesek holt térnek minősítették, míg mások felfedezték a könyvespolc-szünet közkedvelt gyakorlatát. A diák, jobb híján, úgy tart szünetet, hogy elsétál a polcok felé, miközben fél szemmel az asztalnál hagyott ingóságait lesi. Sokan panaszkodtak a nyomtató körüli tolongásról és az odavezető út forgalmi dugójáról is szinte minden napszakban.

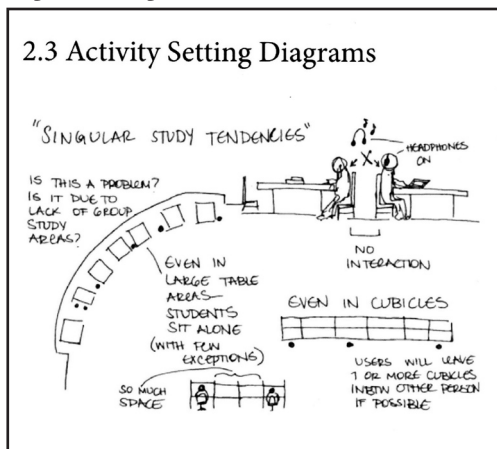
A megfigyeléshez tartozott még a könyvtár és környékének bejárása-feltérképezése képzelt mozgássérültként. Egyik diák mankóval próbálta az egyébként egyszerű utat megtenni a parkolótól adott idő alatt. Egy másik tolokocsiban ülve, társai kíséretében érkezett a könyvtárba, és együtt hadakoztak a kétfelé nyíló, de automata nyitógombbal nem rendelkező bejárati ajtóval. Egy harmadiknak mintha a karja lett volna eltörve, és úgy próbált nyomtatni a könyvtárban. Mondanunk sem kell, hogy a várt kihívásoknál is nagyobb nehézségekkel találták magukat szembe, az elvileg akadálymentes hely és a szigorú állami hozzáférhetőségi szabályok ellenére is. A könyvtári személyzet előre értesült a kísérletekről, ritkán volt szükség bármilyen beavatkozásra részükről, mivel a könyvtárban tartózkodók önzetlenül kisegítették a mozgásukban ideiglenesen korlátozott társukat.

A megfigyelések eredményeit a résztvevők tevékenységi diagramokon ábrázolták az év végi dolgozatban, ami a követelmények szerint legalább három ilyen ábrát tartalmazott. Közös vonásuk, hogy a könyvtárat használókat tanuláscentrikus környezetben örökítették meg, sok-sok részlettel. Jellemző a felhasználó által elfoglalt tér méreteinek rögzítése és az egyetemisták sztereotipikus ábrázolása a szinte kötelező vizespalack, a degeszre tömött hátizsák és valamilyen töltésre szoruló elektronikus készülék kíséretében (2. ábra).

2. ábra Környezetfelmérés: a könyvtárban tanuló egyetemisták sematikus rajza (Chan)

A korábban említett tény, miszerint nemcsak jól rajzoló építész hallgatók vehették fel a tantárgyat, egyben azt is előrevetíti, hogy a szerényebb művészi hajlammal rendelkező diákok számára a tanmenetben előírtak szerinti kézzel rajzolt ábrák elkészítése nem kis kihívást jelentett. A pálcika emberkék a sematikus könyvtári környezetben azonban, a megfelelő címkékkel, kísérő szöveggel és a megjeleníteni szándékolt tevékenységet magyarázó bekezdésekkel együtt mégis jól adják vissza a Chang könyvtárban zajló foglalatosságokat, sőt, nagy részük általánosságban is hűen tükrözi az amerikai diákság könyvtárhasználatát. Ezek közül a legjellemzőbb talán a magányos farkas jelensége, vagyis az egyéni tanulás tendenciája. A könyvtár használói igyekeznek másoktól minél távolabb elhelyezkedni, férőhelytől függően. A négy személyes asztaloknál is általában egy diák üldögél, a holmijával alaposan elterpeszkedve.

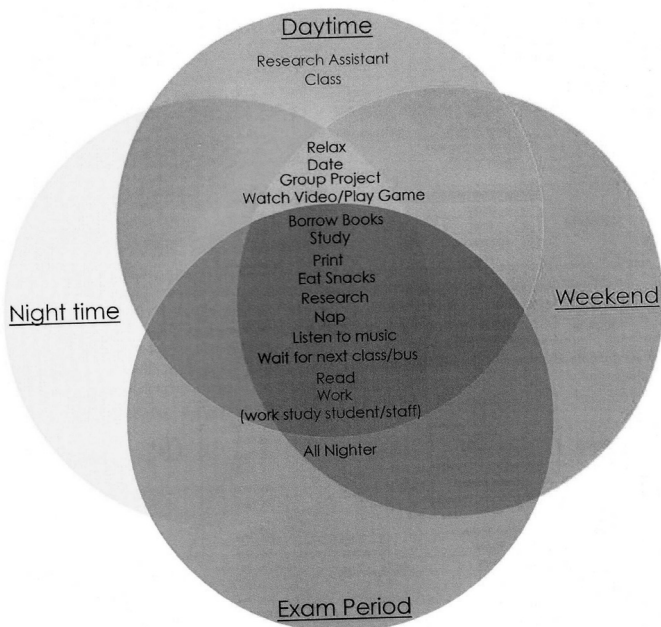
A megfigyelések szerint a magán-szféra nyugalmát biztosító elválasztóval rendelkező kutató asztalok közül egy-egy általában üresen marad, és csak minden másodikon tanul valaki. A hallgatók közötti interakció hiányát mutatja az ábrázolt fülhallgató, egymásnak hátat fordító, a másíkról tudomást nem vevő könyvtárhasználó a rajzokon (3. ábra).

3. ábra

Diákok ábrázolása jellemző tevékenységek közben könyvtárban (Glasser és Toth rajza)

Ebből levonható az a következtetés is, hogy mivel egyetlen zárható ajtós csoportos tanulószoba van a könyvtárban, a Chang nem igazán alkalmas közös tanulásra, csoportmunkára. Ezt erősíti meg a meghatározatlan zajsint elvárásokra vonatkozó észrevétel is. A látogatók nem érzik, a könyvtár mely részein szabad hangosan és félhangosan beszélni, és hol kell suttogni. A közös és a magánszféra nem válik el élesen ebben a környezetben.

Az összegyűjtött tevékenységeket több dolgozat is igen kreatív módon szemléltette. Az adatok alapján kiderül, hogy a hét és a nap egyes időszakjaiban a könyvtár szinte bármilyen tevékenységnek otthont ad manapság a szokásos könyvkölcsönzés, számítógéphasználat, nyomtatás, csoportmunka és csendes olvasás, tanulás mellett, mint például a pihenés és kikapcsolódás, zenehallgatás és filmnézés fülhallgatóval, az idő agyonütése a következő órára vagy a buszra várakozva, szundikálás és majszolgatás, sőt videójátékok és randevűzés is (4. ábra).

4. ábra Diagram: Tevékenységek összegzése Burd csoportjának gyűjtéséből

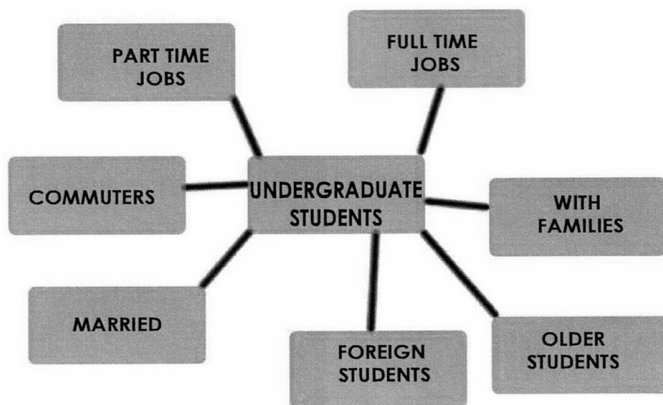
A közvetlen tapasztalatszerzésre és információgyűjtésre való legjobb lehetőséget a félév végefelé végzett személyes interjúk biztosították. Nem kis logisztikai kavarral a nagy csoportot 5-6 fős kisebb egységekre bontva az egyik tanóra keretében minden kis csoport két-két könyvtári dolgozóval készített interjú a saját addigi munkájukra épített, előre elkészített kérdéssor alapján. A könyvtár részéről három szakkönyvtáros, két rész munkaidős könyvtárszakos hallgató és egy főállású könyvtári munkatárs válaszolt a kérdésekre. Az óra első felében egy csoporttal dolgoztunk, majd a második felében vezényszóra cseréltünk és egy másik csoport rendelkezésére álltunk.

Az interjúk során gyűjtött információkra és reflexiókra gyakran hivatkoztak a beadott dolgozatokban a diákok, tehát valóban odafigyeltek a hallottakra. Ezek a beszélgetések

meghatározónak bizonyultak, mivel egy sor problémás, félreérthető és félreértett kérdésre sikerült választ találni az interjúk során. Ez természetesen nem zárta ki, hogy kisebb-nagyobb félreértések, könyvtárosok számára egyértelmű, de a könyvtárhasználók rólunk alkotott képében zavaros és a valóságtól messze álló tények, sőt, olykor-olykor mulatságos mondatok is bekerültek a végső jelentésekbe. A legjobb példa talán maga a könyvtáros szó használata, ami a legtöbb diák olvasatában mindenkire vonatkozik, aki a könyvtárban dolgozik, lett légyen a könyveket kiadó segédmunkatárs, könyvtárszakos hallgató, sőt, a saját korosztályukhoz tartozó első- vagy másodéves hallgatók, akik a Chang munkaerejének legnagyobb hányadát teszik ki.

A könyvtár használói

A feladat szerves része volt a könyvtárhasználók közösségének elemzése, építve a kutatásokra, megfigyelésekre, beszélgetésekre és interjúkra. A diákok megpróbálták feltérképezni a könyvtár összes látogatóját, és eközben minden lehetséges könyvtárhasználó típusról gyűjtöttek információt (5. ábra).

5. ábra

A könyvtár használói McGale és Sprofera értelmezésében

Következő lépésként képzeletbeli jellemző személyiségeket, úgynevezett perszónákat kreáltak, végül a célközönséghez illő módszerrel egy tíz kérdésből álló kérdőívet állítottak össze. Ennek kitöltése a személyiség elvárásaihoz igazítva online, személyesen, egyénileg, esetleg tömegesen történhet a képzeletbeli anyaggyűjtés későbbi szakaszában.

A különféle sztereotíp felhasználók, mint a szokásos diák, oktató, kutató, dolgozó, külföldi diák és közösségi könyvtárlátogató mellett a hallgatók sajátos perszónákkal rukkoltak elő, akiknek a nagyobb nyomaték kedvéért tetszetősen jellemző, alliteráló nevet is adtak. Íme néhány példa magyarra fordítva (bármiféle egyezés vagy utalás a véletlen műve):

Aggódó Anikó – habilitalás előtt álló, magával mindig elégedetlen, egyedülálló, gyermektelen növénybiológus oktató, a közeli nagyvárosból jár ki hetente háromszor az egyetemre vonattal. Rengeteget olvas utazás közben, főleg a munkájához szükséges, laptopjára letöltött cikkeket. A vasúttalomásra kénytelen a zsúfolt egyetemi busszal közlekedni, emiatt gyakran késésben van. Ritkán jár a könyvtárba, de a hallgatóktól megköveteli,

hogy a kötelező olvasmányt a könyvtárban elhelyezett nyomtatott példányból olvassák el, amihez saját példányát szkennelteti be a személyzetel.

Buzgó Béla – otthonról, a szülői házból saját autójával bejáró eminens diák, aki elsőévesként csak egy távoli parkolóházban kapott parkolási engedélyt. Az órák között minden szabadidejét a könyvtárban tölti. Csendes, ideális tanulási környezetre vágyik, ahol el tudja végezni az összes feladatát, saját laptopját hurcolja hátizsákban. Alig eszik napközben, mert a Harvest étterem helyi alapanyagokkal dolgozó, a fenntarthatóságot fő szempontként kezelő menüjét drágának találja, inkább otthonról hoz enniválót.

Ideges Icuka – disszertációja utolsó fejezetén dolgozó, az országban bárhol állást kereső külföldi doktorandusz a táplálkozástudományi tanszéken. Gluténérzékeny és Mac-használó. Az angol nem az anyanyelve, egyetemi szálláson lakik a folyó túlsó oldalán, autója nincs. Igyekszik mindenkivel jól lenni, jó benyomást kelteni. Egy tantárgyat tanít egy nagylétszámú elsőéves csoportnak, az órát váratlanul kapta szeptember elején, mert az oktató elment másik egyetemre. Két másik doktorandusz hallgatóval osztozik egy irodán, így gyakran tartja hivatalos fogadóóráit a könyvtárban a szerinte egyre kevesebb önállóságra képes diákjainak.

Méla Márton – több mint húsz éve habilitált oktató-kutató a környezettudományi tanszéken. Számos találmánya van, jelentős pályázati pénzeket hozott az egyetemnek. A szakmában mindent elért, tudományos ambíciója nincs, leszámítva a gyakori külföldi útjait, ahol szüksége van könyvtári forrásokra távolsági bejelentkezéssel is. Online oktat a Canvas kurzusmenedzselő platformon, főleg mesterszakos és doktorandusz hallgatókat, akiket próbál bevonni a kutatásba és publikálásba. A technológia nem tartozik az erősségei közé, gyakran emaillezik a könyvtárosnak különféle letöltési, hozzáférési vagy idézési problémáival.

Party Péter – harmadéves kollégista, a hajnalig tartó bulizás után utál korán kelni. Olykor másnapos és állandóan szomjas. Erősen halogató típus, mindig utolsó percben csapja össze beadandó dolgozatát. A harminc dolláros nyomtatási kvótája kimerülődben. Legtöbb órája a könyvtár és az étterem környezetében van. Kizárólag délutáni és esti órákat vesz fel, és nem megy vissza a koliba napközben. A következő órára várakozva gyakran a könyvtárban punnyad hátul a sarokban, két összetolt fotelben, filmet néz Netfixen, néha elszundikál. Alig várja a jó időt, hogy lehessen focizni a szabadban a közeli pályán.

Türelmes Teri – a könyvtárban dolgozik, mindig mosolyog, bármikor bármivel az olvasók rendelkezésére áll, ha szükségük van valamire. Az angol nem az anyanyelve, orvosnak készül. Sok a munkája, ami a könyvtár működését biztosítja, de igyekszik minél jobb kapcsolatot kialakítani a könyvtárhasználókkal, minél jobban bevonni őket a könyvtár életébe, tevékenységeibe. A szabályokat betartatja, de ahol tud, segít.

Természetesen ezek mind erősen sarkított sztereotípiák, de számunkra igen szórakoztatónak bizonyultak. Örömmel fogadtuk a könyvtárban dolgozó figurát mint a tervezés folyamatában érintett résztvevőt, akinek véleménye és ötletei számítanak. Persze nem minden diák volt ennyire kreatív, de a kevésbé tetszetős elnevezések is ugyancsak fején találták a szöveget, mint például a könyvtárat kizárólag nyomtatásra használó ki- és berohatók, a hosszútáv-tanulók és az elterpeszkedő állandók.

Egy csoport feltűnően hiányzott a megkérdezendők közül, amit többen szóvá tettek. Az egyetem többi könyvtárától eltérően a Chang kevésbé népszerű az úgynevezett közösségi felhasználók körében. A közösségi felhasználó lényegében bármely 18 éven felüli

állampolgár, aki tetszése szerint látogathatja a könyvtárat, állami egyetem révén, vagy vendégként bejelentkezve valamelyik vendégek számára fenntartott számítógépen két órán át használhatja az egyetem által fizetett elektronikus adatbázisokat. Az egyetemnek ez a része viszont olyannyira elszigetelt a várostól, hogy a legtöbb helybéli lakos inkább a városközponthoz közelebb eső egyetemi könyvtárakat látogatja.

SWOT-analízis

Az elsajátítandó módszertani eszköztárból természetesen nem maradhat el a népszerű SWOT-elemzés sem. Ha ezidáig nem botlottak bele tanulmányaik során, akkor most a diákok megtanulták értelmezni a mozaikszót a gyakorlatban, amint gyűjtögették a könyvtár jellemzőit a négy kategóriában: erősségek (*Strengths*), gyengeségek (*Weaknesses*), lehetőségek (*Opportunities*) és veszélyek (*Threats*). Az erősségek közé sorolták a könyvtár központi elhelyezkedését az egyetem területén, valamint a kari vezetés által nyújtott szembetűnő erkölcsi támogatást. A fő erények listáján megjelenik a többi könyvtárban szokásos, jól működő szolgáltatások közül a gazdag tudományos, kutatási és tanulási források a gyűjteményben, az adatbázisok távoli elérhetősége és az ország más könyvtáraiból kölcsönzött könyvek. A segítőkész személyzetet ugyancsak nagyra értékelték. A könyvtár elhelyezkedésére és belső elrendezésére vonatkozó pozitívumok között említették a hatalmas üveglablakokon és üvegtetőn át érkező természetes fényt, az ízléses berendezést és a sok tetszetős növényt a legyezőszerű helyiségben.

A legnagyobb hátrálynak a fizikai elhelyezkedést és a könyvtár ebből eredő láthatatlanságát nyilvánították. A Chang könyvtár egy nagy kutató és oktató épület, a Foran Hall földszintjén található. Nincs külön külső bejárata, hanem csak az épületen belül egy, a tűzrendészeti szabályoknak megfelelően állandóan zárva tartott dupla vasajton keresztül közelíthető meg. Ezt a dolgozatok nagy része szóvá tette, mások pedig nem mulasztották el orrunk alá dörgölni, hogy még ha éveken keresztül jártak ebben az épületben órákra, akkor sem volt számukra világos, hogy egy fantasztikusan jó könyvtár van az ajtók mögött. A megtalálhatóság nehézségeit elsősorban a jelzések, útbaigazítások és reklám hiányának tulajdonították.

A másik nagy fogyatékoság a diákok szerint a méretből ered. A többi egyetemi könyvtárhoz képest a Chang sokkal kisebb. Az egyetlen csoportos tanulásra alkalmas, az interneten keresztül kétórás időszakokra lefoglalható tanulószoba is parányi, mindössze öt-hat diáknak ad lehetőséget a közös munkára. A tevékenységi diagramok ismeretében a könyvtáron belüli mellékhelyiség hiánya mint hátrány nem ért meglepetésként, hiszen ha a diák ki akar menni a vécébe, akkor fel kell cuccolni és mindent vinni magával. A választás az, hogy vagy elveszíti a kedvenc helyét a könyvtárban, vagy esetleg eltűnik valami az értékei közül. Egyetlen egyetemi intézmény sem vállal felelősséget a hátrahagyott tárgyakért. Nincs kulccsal bezárható kis szekrényke a környéken sehol, a kislétszámú személyzet pedig nem engedélyezi, hogy a pult mögött a diákok értéktárgyakat hagyjanak, hiszen ők is gyakran elhagyják helyüket.

A Chang könyvtárra leselkedő fenyegetések közül kiemelkedik az egész egyetemen jellemző költségvetési hiány, ami akár a könyvtár ideiglenes vagy végleges bezárásával járhat. A diákok tudatában vannak annak, hogy az egyetemen az elmúlt öt évben három könyvtárat is be kellett zárni különféle okok miatt. A megközelíthetőség szempontjából gondot jelent a távoli parkolás mind a diákoknak, akik csak kijelölt helyeken parkolhat-

nak, mind pedig a látogatóknak, akiknek külön engedélyre van szükségük ahhoz, hogy az egyetem területén parkoljanak.

A lehetőségek között elsőként szinte mindenki a közösségi érzést említi. A kar jellegéből eredően az ide járó hallgatóknak sokkal nagyobb összetartozás-élménye van, mint az egyetem többi diákjának. A személytelen, mamutegyetemen szinte alig fordul elő, hogy ugyanazon oktató óráján vesznek részt több alkalommal, vagy ugyanazokkal a hallgatókkal dolgozhatnak együtt. Fontos és kihasználható alkalomként említettek minden olyan a lehetőséget, amelyik ezt a közösségi szellemet erősíti, mint például ez a kurzus. Az egyetemisták rámutattak, hogy jó szervezéssel és tervezéssel a tanóra lehetőséget adhat arra, hogy egymással és a közösség egyéb tagjaival kapcsolatba kerüljenek és jobban megismerkedjenek.

Programok a könyvtárban

Az egyetemisták dolgozataiból kiderül, hogy a többi egyetemi könyvtárhoz hasonlóan, nagyobb számú, érdekes programot szeretnének látni a Chang könyvtárban is. Sokan úgy gondolják, hogy közös programok, kiállítások és események tovább erősíthetnék a közösségi szellemet a karon. Az egyik csoport szerint három típusú esemény tudná legjobban kiszolgálni a változatos és összetett felhasználói csoportok különféle igényeit: oktatási, szórakoztató és versenyszerű. A hiányolt és kívánt események között találhatunk olvasóklubot és közös filmnézést a könyvtárban, a diákok poszttereiből készült kiállítást vagy egyéb nyilvános bemutatót hallgatók műveiből.

A létező programok közül szinte minden kezdeményezés tetszett nekik, amelyet az adott félévben a könyvtárban láttak. Népszerűek voltak a tavaszi félév alacsony költségű és ingyenes programjai, mint *A hét kérdése*. Ez egyszerűen egy állványon elhelyezett, fehér papírral bevont táblára kitett kérdést takar, ami hetente változott. A hallgatók a mellékelt színes filctollak segítségével írhatták a táblára válaszukat, megjegyzéseiket. Az egyik kérdés a tavaszi szünetire vonatkozott, hogy töltötték a hallgatók az egyhetes vakációt. A válaszadást nehezítette, hogy mindössze hat szóban írhattak az élményeikről az úgynevezett extrém novella (*extreme short story*) műfajában, Hemingway nyomdokaiban. A városi legendák szerint az írónak tulajdonított hatszavas műfaj alapja *“For sale: baby shoes, never worn.”* (Babacipő eladó. Soha nem hordták) szerepelt a táblán tájékoztatásul és annak illusztrálására, hogy hat szó is képes teljes történeteket közvetíteni. A beérkezett körülbelül ötven válasz a kreativitás mellett jól tükrözte hallgatóink sokféleségét.

Egy másik gyors megoldásként létrehozott tábla a szerzői jog kérdéseit foglalta össze könnyen áttekinthető módon, elsősorban képekre összpontosítva, a *Használhatom-e?* kérdésre válaszolva. A plagizáció gyakori és központi téma az egyetemen, és ezen a karon a legjobban a nemzetközi diákokat érinti, akik más országokból, más oktatási rendszerekből érkeve nem érzik ennek a súlyát. A formátumot tekintve a teljes diákság számára probléma a szerzői jogi védelem alá eső fényképek, ábrák és egyéb, az internetről könnyen letölthető illusztrációk használata poszterhez, előadáshoz és a dolgozatokban. Tömör, lényegre törő ismertetésünk ezt a hiányosságot igyekezett pótolni a diákság nagy megelégedésére, a szemináriumi dolgozatok beadási határidejéhez időzítve.

Sikeres volt még a húsvét idején a könyvtárban több helyen elrejtett százvalahány apró csokitojás, amelyek megtalálását a táblára ragasztott tojás alakú papírra nyomtatott találós kérdések segítették. Ezeket a kölcsönzőpultnál dolgozó diákok készítették. Egy másik

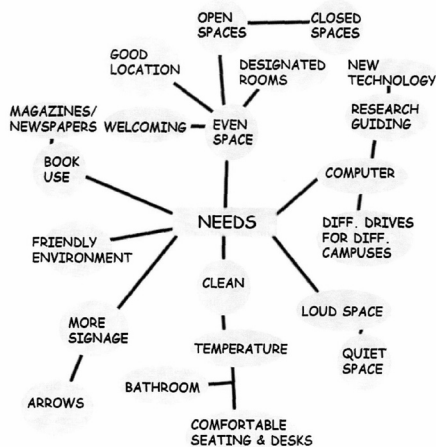
népszerű kérdéssel arra gyűjtöttünk ötleteket, hogy mivel lehet az évvégi, vizsgaidőszak alatti stresszhelyzetet csökkenteni. Az általunk közzétett 101 stresszcsökkentő javaslat mellett ez a tábla többször is betelt, miközben a hallgatók jobbnál jobb ötletekkel álltak elő. Igyekeztünk megfelelni az elvárásoknak a vizsgaidőszak alatt úgynevezett stresszűző tevékenységekkel és programokkal, mint például a színezés, jelvénykészítés, a terápiás kutyák látogatása, és természetesen az ingyen kávé és mindenféle rágcslálnivaló körbehordozása időnként. Ez utóbbi a legtöbb könyvtárban a diákok rendelkezésére áll ebben az időszakban.

Eredmények és javaslatok

A diákok óriási mennyiségű adatot gyűjtöttek össze, aminek eredménye a huszonnégy, 14–40 oldalas dolgozat, nagy részük élvezetes és könnyű olvasmány. A terjedelmi és stílusbeli változatosság oka egyrészt a választott szak, másrészt az egyéni háttér lehetett. A tájépitész szakosok pontosan ismerték az elvárásokat, és fantasztikus ábrákkal, rajzokkal és tervrajzokkal illusztrált jelentéseket adtak be. Meghökkenőnek találtuk azonban az elgépelések és nyelvtani hibák nagy számát, és ez nemcsak a nem angol anyanyelvű hallgatókra volt jellemző.

A félév legelején a diákok feladatai közé tartozott az is, hogy egy néhány mondatos jövőkép-nyilatkozatot fogalmazzanak meg a könyvtárra vonatkozó terveikkel kapcsolatban. Ezt a későbbiekben, ahogyan egyre jobban belemerültek a részletekbe, módosíthaták, de a dolgozatba mindkettő bekerült. Tanulságos annak követése, ahogyan az álmodozás határait súroló, a tanmenetben szereplő szakirodalmat esetenként visszakerődző és nyelvileg gyakran zavaros nyilatkozatok a végső változatban konkrét és megvalósítható terveket fogalmaznak meg szakszerű, ugyanakkor közérthető nyelven.

A letisztult jövőkép és javaslatcsomag létrehozásához jelentősen hozzájárult a pókháló diagram elkészítése, a tanmenetben előírtaknak megfelelően (6. ábra). A diagram a vélt és valós problémákat volt hivatott összegezni azzal a céllal, hogy a későbbi munkához útmutatóként szolgáljon.

6. ábra Egyszerű pókháló diagram (McGale és Sprofero)

A tervezési folyamat egyik első lépéseként összegyűjtött szabad ötletek alapján készült diagram mindössze a jelenlegi helyzetről való közös gondolkodást dokumentálta, aminek eredményeként felsorolták az észlelt és megoldásra váró problémákat, majd melléjük rendelték a lehetséges megoldásokat. Az esetleges pontatlanságok ellenére ezek a tartalommal és részletekben gazdag diagramok kiváló kiindulópontot nyújtanak a könyvtár későbbi felmérésére. A legfontosabb tanulság számunkra maga a folyamat, mivel az ebből eredő eredmény szerint szükség van a párbeszédre a könyvtárban dolgozók és használók között csakúgy, mint a tervezők és megbízók között.

A dolgozathoz tartozott még a jelenleg használatos pozitív és jó gyakorlatok, hozzáállás és lehetőségek felsorolása és ábrázolása a javasolt változtatások összegzése előtt. Ezek a listák és ábrák gazdag forrásként szerepelhetnek a könyvtár átszervezésében. Az eszköz diagramok és a forrásokat összesítő listák szempontjai között találhatóak a technológia és a biztonság kérdései, a diákok által használatos terek, a könyvtár propagálása és maga a tervezet. A összkép jól mutatja, hogy a Chang könyvtár milyen módon tér el a többi könyvtártól.

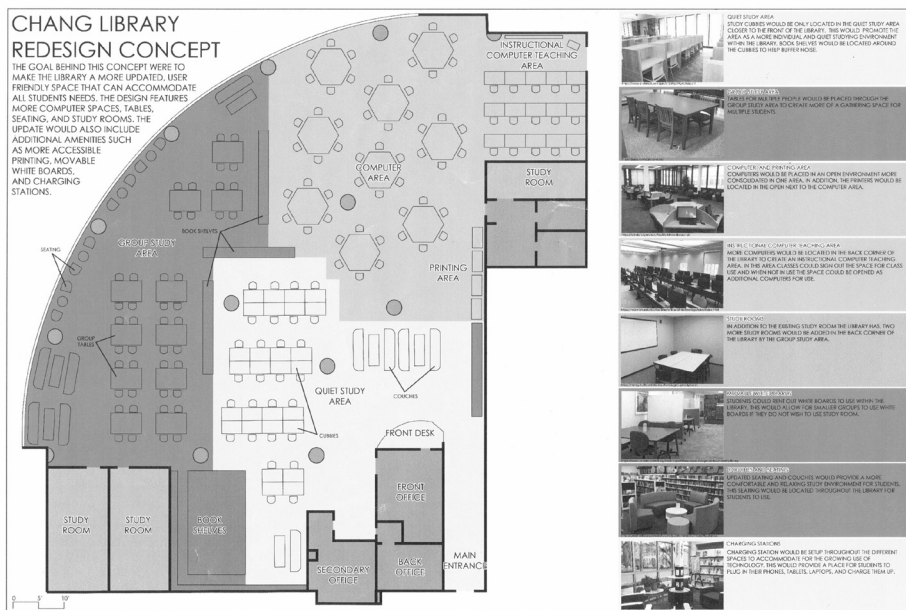
Álom és valóság

A tantárgy magas követelményei miatt a diákok dolgozatai igen jó minőségű jelentéseket eredményeztek, használható javaslatokkal és értelmes tervezési prioritásokkal. Az egyéni tapasztalatok, megfigyelések és más egyetemi és egyéb könyvtárakkal történő összehasonlítások sok közös vonást hordoznak. A könyvtár fizikai mivoltára, szolgáltatásaira, eseményeire és a propagálására vonatkozó javaslatok az egyszerű, költségkímélő és azonnali megoldásoktól kezdve az álomkönyvtárig terjednek.

A diákok szerint a könyvtár jelenlegi formájában inspiráló környezetet biztosít a tanuláshoz. Ahogy az egyik diák megfogalmazta: *mindenki tanul körülöttem, viszonylag csend van, nem sok minden vonja el a figyelmemet, így a könyvtárban hamarabb elvégzem a feladataimat, mintha a koliban próbálnék a tanulással.* Egy másik az mondta: *sokkal produktívabbnak érzem magam itt.* Az újratervezett alaprajzok (7. ábra) a könyvtár tevékenységek szerinti szerencsésebb elrendezését javasolták, amelyek közül néhányat szinte azonnal meg is valósítottunk.

A könyv- és folyóiratállomány csökkentése, a polcok lecserélése tanulásra alkalmas ülőalkalmatosságokra már folyamatban volt a félév közepe táján. Az új, félkör alakban elhelyezett tizenégy fotel megnyitotta a középső részt, és jelenleg az információs pultnak szembetűnőbb helyet biztosít. Így szinte magától alakult ki egy várakozásra, félhangos tanulásra vagy csoportos együttműködésre alkalmas rész a könyvtárban. Itt a segítség is gyorsan elérhető, egyrészt a kölcsönzőpultnál dolgozóktól, ahol mindig van valaki, másrészt pedig az úgynevezett *pop-up* referenzpultnál, amit a könyvtárszakos diákok és a könyvtáros üzemeltetnének megfelelően alkalmasan, pár órás időközökben. Amikor nem áll rendelkezésre szakértő segítség, akkor is a pulton találhatóak a különféle tájékoztató nyomtatványok és egy monitor, ami a könyvtár virtuális tájékoztató szolgáltatásához kapcsolódik.

Egy másik megürcült terület átrendezésével a bejárók számára fontos, a hallgatók által jövő-menésre alkalmasnak kikiáltott sarkot alakítottunk ki, ahol úgyszintén nem kötelező a suttogás. Ennek közelébe került át a szkennerek és az egyik nyomtató is a panaszolt torlódások elkerülésére az eredeti helyen. A megüresedő helyeken stratégiaileg felállított

7. ábra

Joseph Tidona végzős tájépítész hallgató terrafraja mintaként és jegyzőként szolgált a beszélgetésekhez

állványon pedig egy táblán válaszolhattak a könyvtárlátogatók kérdésünkre, hogy a jövőben mit szeretnének ezen a helyen látni.

Természetesen voltak reménytelen javaslatok is, amelyek gazdag adományozót vagy esetleg egy teljesen új könyvtár megépítését igényelnék. Ezek közül nekünk is tetszett a könyv témájú folyosó, bejárat és ajtókeret, valamint a könyvtár kiterjesztésének ötlete az épületen kívülre. A növényzet, padok és tájékoztató útjelzők minden bizonynal megvalósíthatóak a közeljövőben, de a külön bejárat, üvegház és télikert, terasz kávézóval vagy a tetőkert csak álom marad.

Születtek köztes megoldások is. Mivel új, csoportos tanulásra alkalmas zárható termet nem tudunk alacsony költséggel létrehozni, a szabad terek csoportmunkára alkalmassá tétele mellett egy többnyire raktározásra használt kis helyiségből alakítottunk ki egy konzultációra, távkonferenciára, személyes tanácsadásra és fogadóórákra alkalmas szobácskát, amit angolul manapság divatosan *buddle room* néven szokás emlegetni. Az alig kilenc négyzetméteres helyiséget maximum hat fő veheti igénybe szűkkörű értekezletre, ugyanis ennyi guruló széket és egy asztalt sikerült beszuszakolni a falra szerelt óriásképernyő elé. A technikai eszközök lehetővé teszik a videokonferenciát, és az egyetemen használt Webex, Zoom és Skype segítségével akár állásinterjúhoz is bizalmas környezetet biztosítanak. Az ötlet sikeresnek tűnik az eddigi használat alapján, mint például egyéni referenz szolgáltatás, kiscsoportos oktatás speciális könyvtári témákban (hivatkozás medndzselés, külföldi diákok és vendégprofesszor orientációja), vagy előadás előtti főpróba Powerpointtal. Az egyetemi pályaválasztási tanácsadó hetente tart konzultációs órát és egyéb MeetUp rendezvényeket.

A javasolt szolgáltatások közül leggyakrabban a máshol megszokott, de a Changben a kislétszámú személyzet miatt nem megvalósítható ötletek domináltak, mint például a hosszabb nyitvatartási idő, laptopkölcsonzés, elektronikus eszközök töltésére alkalmas kioszk, kávé és egyéb enni- és innivalókat árusító automata, mikrohullámú sütő az otthonról hozott étel felmelegítésére, stb.

A korábban említett programok és a könyvtárlátogatók bevonása mellett a diákok azt is javasolták, hogy rendezzünk állandó kiállításokat, amelyek nemcsak a könyvtár tematikai hátterét szemléltetik, hanem oktatási célokat is szolgálhatnának. Az egyetemi múzeummal és a herbáriummal szövetkezve ez az ötlet megvalósíthatónak tűnik a közeljövőben. A közösségi felhasználóknak szánt tudományos-ismeretterjesztő programot viszont, emberi erőforrás hiányában, egyelőre elvetettük.

A diákok és a könyvtár személyzete nagyrészt egyetértett abban, hogy ez a könyvtár milyen sajátos tulajdonságokkal rendelkezik és milyen módon tér el más könyvtáraktól az egyetemen. Közös nevezőre jutottunk abban is, hogy a módosításoknak ezekre kell alapozniuk: a Chang könyvtár elhelyezkedése a Cook kampusz szívében, a fő kampusz zajától távol, de közel a tantermekhez, oktatási és kutatási épületekhez, és nem utolsósorban az étteremhez. A Chang könyvtár egyetlen kar könyvtára, ami egyfajta tulajdonosi szemléletet idéz elő. Ez nemcsak a könyvtárban dolgozókra jellemző, akik szemmel láthatóan törődnek a könyvtárral és látogatóival, hanem jellemző a könyvtárhasználói populációra is, akik valamilyen módon a karhoz kapcsolódnak. Ezekben belül különös hangsúlyt került a bejáró diákokra, akik az órák között csendes tanulásra alkalmas helyet keresnek.

Örömmel olvastuk, hogy a diákok megértették: a Chang könyvtár prioritásai között a könyvtár használói szerepelnek első helyen. A Chang személyzete szívesen próbálkozik új megoldásokkal és gyorsan korrigálja tévedéseit, amint a felhasználók igényeihez alkalmazkodik. Az egylégtérű többfunkciós helyiség mindenki számára nyitva áll és szívesen fogadja a látogatókat. A személyzet nyitott és odafigyel a diákok véleményére. A fentiek megállapításához nem volt szükséges dollárezerket költeni.

Összegzés

Meg kell vallani, hogy ez a könyvtártervező kísérleti projekt néhány tényező szerencsés találkozása révén jöhetett létre. A kar korábban említett törekvése, miszerint gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező végzős hallgatókat szeretnének a munkaerőpiacra bocsátani, nemcsak egyszerűen a tájépítészet közösségi tervezési tendenciáival párosult, hanem a kurzust oktató kari dékán egyik társszerzője volt a nemrégiben megjelent és a szakma által az év legjobb tíz könyveként díjazott alaplírájának a témában.⁴

Ezzel párhuzamosak a Rutgers Egyetemi Könyvtár azon törekvései, amelyeket az Amerikai Könyvtárak Szövetségének mozgalma, az úgynevezett kifelé fordulás (*turning outward*) alapján követ. A *Libraries Transforming Communities*, vagyis a Közösségformáló Könyvtár elnevezésű kezdeményezés célja a könyvtárak közösségformáló és a közösség változásait támogató szerepének megerősítése minden könyvtártípusban.⁵ A könyvtár céljaival, mint a közösséghez való új típusú kapcsolat keresése és a meglévő és alakuló kötődések megerősítése az adott közösségbe történő szerves beépülés révén, ugyanazon az úton jár, mint a közösségi-résztvevő tervezés a tájépítészetben és településfejlesztésben. Helyileg pedig a Rutgers Egyetemi Könyvtár arra törekszik, hogy ennek szellemében új, napjaink elvárásainak jobban megfelelő szerepet vállaljon az egyetem közösségében.⁶

Közelről érint bennünket az is, hogy az úgynevezett liaison, vagyis szakreferens hagyományos feladatai, mint az állományfejlesztés-oktatás-tájékoztatás, napjainkban átalakulóban vannak. A gazdag szakirodalom legalább hat különféle tendenciát mutat ki a szerepkör változásáról, mint például a felhasználó-központú könyvtári szolgáltatások fejlesztője, a szakreferens és funkcionális specialista hibridmodellje, a változó használati igényekkel félúton találkozó szervezeti rugalmasság, az együttműködés és partnerség kulcsszerepe minden szinten és rugalmas munkaerő-fejlesztés és -fenntartás.⁷ A mi változatunkban, szükségből erényt kovácsolva, a nyugdíjba vonult szakreferens szerepét egy általános természettudományi könyvtáros (a szerző) által vezetett csoport vette át kísérletképpen.

A félév során az sem maradt titokban, hogy az egyetem tervei között szerepel egy teljesen új könyvtárpépület létrehozása 2030 körül, amiről részletes terv készült.⁸ Addig viszont még van tizenkét év. Tizenkét év, amíg elkezdik ezeket a munkálatokat, ha egyáltalán elkezdik. Tizenkét évig latolgathatjuk, hogy ki fog még akkor is itt dolgozni, hogy megvalósul-e egyáltalán, mint ahogy egy óriási, közös természettudományos könyvtárat készültek építeni húsz évvel ezelőtt.

A munkaerő- és költségvetési hiánnyal küzdő nagy egyetem könyvtárának nap mint nap el kell látnia alapfeladatait, ezért minden megoldással kecsegtető, költségkímélő kísérlet zöld utat kap. Az átszervezés és a stratégiai tervezés mint visszatérő motívum elkíséri a könyvtári területen dolgozó kollégákat. Az is közismert, hogy a külső szakértő bevonása nem olcsó, viszont más keretből finanszírozható. Egy kolléga csendes megjegyzése szerint több százezer dollárt fizet az egyetem egy nagy cégnek, hogy megvizsgálják a különböző szolgáltatásokat a könyvtárban, miközben kérdéses a javasolt megoldásokra juttatható támogatás. Kísérletünk során a hallgatók ingyen és bérmentve egy sor ilyen típusú munkát elvégeztek számunkra. A pár hónappal később idelátogató nagynevű külső szakember ugyanazokat a feladatokat csináltatta a könyvtár dolgozóival, amiket a hallgatók is elvégeztek. SWOT-analízis, perszónák, eszköz diagram, pókdigram, és a többi. Ki mondta, hogy a könyvtáros megélhet mini MBA vagy legalábbis marketing alapismeretek nélkül?

Úgy éreztük, a hallgatók értékelték, hogy komolyan vettük őket. A felmérés során mi is megtanultuk, hogy minden egyes interakció elárul valamit rólunk és felhasználóinkról. A napi tendenciákat dokumentálva, a panaszokat feljegyezve követni lehet, hogy merre halad a világ a könyvtárban és az egyetemen. A sokat emlegetett inkluzív szolgáltatás, miszerint senkit nem szabad kizárni a könyvtári szolgáltatásokból, akarva-akaratlanul, a valóságban új értelmet nyer. A hangzatos frázisok mögött, mint hogy tegyük manunkévá a változást és fogadjuk el közönségünk sokféleségét, személy szerint én látom a mankós diákokat is. Vagy a gyerekét a folyosón, a tanterem előtt pelenkázó anyukát. Megváltozott az egyetemista fogalma, és a fő munkaidő lehúzása után a könyvtárban görnyedő vagy a leépítés miatt munkanélküliként újabb diplomára hajtó olvasó más és más igényekkel rendelkezik. Figyeljünk oda rájuk! Hallgassuk meg őket is! Egyáltalán, igyekezzünk olyan kapcsolatokat teremteni, amelyekben természetessé válik, hogy ebben a személytelenné váló világban párbeszédbe elegyedünk könyvtárunk használójával.

Jegyzetek

1. External Review Self-Study (November, 2017). <https://sebs.rutgers.edu/pubs/external-review/external-review-2017.pdf>
2. Vacca, M.: Guide to the Stephen S. Chang Papers, 1933–2001. 2005. <http://www2.scc.rutgers.edu/ead/uarchives/changf.html>
3. Sain Mátyás – Rab Judit: Részvételi tervezés a településfejlesztésben és településrendezésben. Lechner Tudásközpont. <http://lechnerkozpont.hu/doc/okos-varos/reszveteli-tervezes-a-telepulesfejlesztésben-es-telepulestervezésben-20180412.pdf> ; De la Pena, D. – Allen, D. – Hester, R. – Hou, J. – Lawson, L. & McNally, M.: Design as Democracy: Techniques for Collective Creativity. Washington, DC: Island Press/Center for Resource Economics, 2017.
4. De la Pena, D. – Allen, D. – Hester, R. – Hou, J. – Lawson, L. & McNally, M.: Design as Democracy: Techniques for Collective Creativity. Washington, DC: Island Press/Center for Resource Economics, 2017.
5. „Turning Outward Resources for Libraries”, American Library Association, January 13, 2014. <http://www.ala.org/tools/librariestransform/libraries-transforming-communities/resources-for-library-professionals>
6. Kranich, N. – Lotts, M. & Springs, G.: The promise of academic libraries: Turning outward to transform campus communities. College & Research Libraries News, 2014, 75(4), 182–186. doi:10.5860/crln.75.4.9102
7. Jaguszewski, J. M. & Williams, K.: New roles for new times: transforming liaison roles in research libraries: Association of Research Libraries, 2013. <https://www.arl.org/storage/documents/publications/nrnt-liaison-roles-revised.pdf>
8. Rutgers University Physical Master Plan. Volume 1. New Brunswick. Retrieved from https://masterplan.rutgers.edu/sites/default/files/Rutgers%202030%20-%20Volume%201%20-%20Rutgers%20University%20-%20New%20Brunswick_r3.pdf

libraries.rutgers.edu/chang

The Chang Science Library is conveniently located in Foran Hall, between Dudley Road and Lipman Drive. It provides a quiet place to study or to get research help from librarians who specialize in science and agriculture. Stop by today to learn more about our library services and resources.

RUTGERS
University Libraries